

TĖVYSTĖS ĮGŪDŽIŲ UGDYMO PASLAUGŲ TEIKIMO SITUACIJA IR POREIKIS LIETUVOJE

Projekto vadovės: dr. Rolanda Valintėlienė ir Jolanta Valentienė.

Atsakinga vykdytoja Greta Makauskaitė.

Tyrimo dalyvė dr. Aušra Beržanskytė.

Tyrimo projekto rengėjai: dr. Eimantė Zolubienė ir Martynas Izokaitis.

Tyrimo vykdymo laikotarpis 2019 m. liepos–2020 m. kovo mėn.

Tyrimo pagrindimas. Vienas iš svarbių vaikų elgesio problemų pasireiškimui įtakos turinčių veiksnių – tėvų ir vaikų tarpusavio santykiai bei vaikų auklėjimo principai. Pozityvus ir atsakingas tėvų elgesys su vaikais lemia jų gerovę, teigiamą socialinę bei emocinę raidą. Netinkamas tėvų elgesys, toks kaip griežtos drausminės nuobaudos, fizinės bausmės, vaiko atstūmimas, emocinis neprieinamumas, psichologinė agresija, gali neigiamai paveikti visapusišką vaiko vystymąsi. Vaikai neįgyja socialinių įgūdžių, reikalingų spręsti sudėtingesnes užduotis, problemas, tinkamai reikšti emocijas, atsiranda socialiai nepriimtinas elgesys. Mokslinėje literatūroje nurodoma, kad vaikų elgesio ar (ir) emocijų sunkumų valdymui ir mažinimui didelę reikšmę turi moksliniais įrodymais grįstos tėvystės įgūdžių ugdymo (toliau – TĮU) programos. Tačiau tyrimų, analizuojančių TĮU paslaugų teikimo situaciją ir šių paslaugų poreikį mūsų šalyje – trūksta. Taip pat nėra aišku, kuriose Lietuvos savivaldybėse kyla naujų TĮU programų poreikis.

Tyrimo tikslas – ištirti tėvystės įgūdžių ugdymo paslaugų teikimo situaciją ir poreikį Lietuvoje.

Tyrimo uždaviniai:

1. Įvertinti Lietuvos savivaldybėse teikiamų tėvystės įgūdžių ugdymo paslaugų situaciją.
2. Atskleisti tėvystės įgūdžių ugdymo paslaugų teikimo situaciją, jos tobulinimo perspektyvas ir galimybes šias paslaugas teikiančių specialistų požiūriu.

Tyrimo metodika. Pirmam uždaviniui įgyvendinti atliktas kiekybinis tyrimas. Tyrimo imtį sudarė Lietuvos savivaldybių administracijos paskirti atstovai, atsakę į internetinės apklausos klausimus (n=54 savivaldybių atstovai).

Antram uždaviniui atlikti taikytas kokybinis tyrimas. Tyrimo imties dydžiui sudaryti pagrindinis taikytas kriterijus buvo ne mažesnė kaip 1 metų patirtis organizuojant ar teikiant TĮU paslaugas. Vadovaujantis sutelktos grupės diskusijos atlikimo metodika, suorganizuotos dvi sutelktos diskusijos grupės Vilniuje ir Utenoje, kurias sudarė atrinkti įstaigų specialistai, savanoriškai sutikę dalyvauti tyrime.

Rezultatai ir išvados. Kiekybinio tyrimo rezultatai parodė, kad TĮU paslaugų teikimas Lietuvos savivaldybėse yra nepakankamas: tik 51 savivaldybėje iš 54 tyrime dalyvavusių savivaldybių teikiamos TĮU paslaugos. 53 savivaldybėse paslaugas teikia savivaldybei pavaldžios įstaigos, 39 – nevyriausybinės, 6 – religinės ir 6 – privačios organizacijos. Tik 39 savivaldybėse iš 43 savivaldybių tėvystės paslaugos tėvams teikiamos nemokamai. 30 savivaldybei pavaldžių įstaigų papildomai teikia vaikų priežiūros paslaugą, 17 – pavėžėjimo paslaugą, o 12 – papildomų nemokamų paslaugų tėvams neteikia. Tyrimo metu taip pat siekta išsiaiškinti, su kokiomis, savivaldybių atstovų nuomone, problemomis susiduria tėvai, norintys gauti TĮU paslaugas savivaldybei pavaldžioje įstaigoje. Paaiškėjo, kad 11 savivaldybių atstovų teigė, jog tėvams yra

netinkamas užsiėmimų laikas, 10 savivaldybių – paslaugų įvairovės trūkumas, atvykimo į užsiėmimus sunkumai. 32 savivaldybėse TĮU paslaugų poreikis nėra vertinamas. Tėvams aktualios temos yra tėvystės įgūdžių ugdymas, paauglystė bei konfliktų sprendimas. O jiems patogiausia TĮU paslaugų teikimo forma – mokymai.

Taip pat tyrimas atskleidė, jog 15 savivaldybių teikiamų TĮU paslaugų savivaldybėje nepakanka, 19 savivaldybių per artimiausius 3 metus planuoja plėsti šių paslaugų pasiūlą.

Šios apklausos metu siekta sužinoti, kiek Lietuvos savivaldybių norėtų dalyvauti diegiant programą „Neįtikėtini metai“. Tokį norą išreiškė 37 savivaldybės.

Kokybinio tyrimo metu gauti duomenys leido išskirti veiksnius, kurie skatina tėvus naudotis TĮU paslaugomis: tėvų vidinė motyvacija, vaikų elgsena, tarnybų nukreipimas gauti paslaugas, aplinkinių rekomendacijos, paskatinimas bei suteikiamos papildomos paslaugos. Nepaisant to, organizuojant ir vykdant TĮU paslaugas iškyla nemažai iššūkių, susijusių su tėvų nenoru gauti TĮU paslaugas, tėvų menku išsilavinimu, nepakankamu finansavimu, bendradarbiavimo stoka tarp įstaigų, paslaugų prieinamumu bei žmogiškųjų išteklių problemomis. TĮU paslaugų poreikio didėjimą skatintų paslaugų įvairovės užtikrinimas, jų prieinamumo tėvams didinimas, taip pat TĮU paslaugų tęstinumo galimybė bei įteisinimas gauti paslaugą privaloma tvarka.

Daugiau informacijos gali suteikti Higienos instituto Visuomenės sveikatos technologijų centro Visuomenės sveikatos tyrimų skyriaus specialistė Greta Makauskaitė tel. (8 5) 261 4184, el. p. greta.makauskaite@hi.lt.